SROVNÁNÍ ÚROVNĚ MOTIVACE K UČENÍ SE ANGLICKÉMU JAZYKU U ČESKÝCH ŽÁKŮ NA ZÁKLADĚ JEJICH POHLAVÍ: VÝSLEDKY PILOTNÍ STUDIE

A COMPARISON OF ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE LEARNING MOTIVATION AMONG CZECH STUDENTS BASED ON THEIR GENDER: THE RESULTS OF A PILOT STUDY

Ondřej Papajoanu[1], **Hana Voňková**[1]

1 Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

Abstrakt

Motivace je důležitým faktorem při učení se cizím jazykům. Poznatky o úrovni motivace k učení se angličtině u českých žáků jsou zatím spíše řídké. Cílem příspěvku je s využitím tzv. *L2 Motivation Self System* teorie popsat rozdíly v úrovni motivace k učení se angličtině mezi žáky a žákyněmi na konci základního vzdělávání. Výsledky pilotního dotazníkového šetření (N = 148) ukazují shodu co do pořadí průměrného hodnocení dílčích složek motivace mezi dívkami a chlapci. Dívky dosahovaly v průměru vyšších hodnot motivace než chlapci, ačkoliv rozdíly většinou nebyly statisticky signifikantní.

Klíčová slova: *motivace, angličtina jako cizí jazyk, sebehodnocení, pohlaví*

Abstract

Motivation is an important factor in learning foreign languages. Findings about English as a foreign language (EFL) learning motivation for Czech students are scarce. This study aims to compare the level of student EFL learning motivation using *L2 Motivation Self System* theory between male and female students at the end of their compulsory education. The results of a pilot study (N = 148) show that the ranking of mean scores on motivation subscales was the same for boys and girls. Girls reported (mostly nonsignificantly) higher average scores on all subscales than boys.

Keywords: *motivation, English as a foreign language, self-assessment, gender*

1 Úvod

Motivace je důležitým faktorem při učení se cizím jazykům a výzkumy dokládají její vztah s mírou snahy učit se daný jazyk a s úrovní dovedností v daném jazyce (např. Khodadady & Khajavy, 2013; Kong et al., 2018). Míra motivace se však může lišit mezi různými skupinami respondentů například dle typu instituce, na které studují, či pohlaví (např. You & Dörnyei, 2016). Poznatky o motivaci k učení se angličtině u českých žáků jsou zatím spíše řídké. Cílem příspěvku je popsat rozdíly v úrovni motivace k učení se angličtině mezi žáky a žákyněmi na konci základního vzdělávání.

2 Teorie

V současnosti velice rozšířenou teorií motivace k učení se cizím jazykům je tzv. *L2 Motivation Self System* (L2MSS). Tato teorie obsahuje tři hlavní složky motivace (You & Dörnyei, 2016): (1) Ideální Já (*Ideal L2 self*) reflektující žádoucí obraz sebe sama jako takového mluvčího cizího jazyka, jakým by se člověk v budoucnu rád stal; (2) Závazkové Já (*Ought-to L2 self*) reflektující charakteristiky, o kterých se osoba domnívá, že by měla mít, aby naplnila očekávání druhých a vyhnula se možným negativním důsledkům; a (3) Zkušenost s učením se cizímu jazyku (*L2 learning experience*) reflektující motivy vážící se k bezprostřednímu učebnímu prostředí a zkušenostem.

3 Metodologie výzkumu

Pilotní dotazníkové šetření bylo realizováno u žáků 9. ročníku základní školy a korespondujících ročníků víceletých gymnázií. Zahrnuty byly položky zaměřené na složky L2MSS (Ideální Já, Závazkové Já, zkušenost s učením se angličtině ve škole, zkušenost s učením se angličtině mimo školu) převzaté z Lamb (2012). Položky byly vybaveny čtyřstupňovou škálou: 1 = *nesouhlasím*, 2 = *spíše nesouhlasím*, 3 = *spíše souhlasím*, 4 = *souhlasím*. Pro dílčí složky motivace byla u každého žáka spočítána průměrná hodnota z odpovědí na dané položky. Odpovědi na negativně formulované položky byly překódovány tak, aby vyšší hodnota odpovídala vyšší míře motivace. Zahrnuto bylo celkem 148 žáků (90 dívek, 58 chlapců), pro které byla k dispozici úplná data pro motivaci a pohlaví.

4 Výsledky

Analýza rozdílů v úrovni motivace k učení se angličtině ukázala, že chlapci i dívky dosahovali nejvyšších průměrných hodnot ve složce Ideální Já, následované zkušeností s učením se angličtině mimo školu, zkušeností s učením se angličtině ve škole a Závazkovým Já. Ve všech těchto dílčích složkách vykazovaly vyšší průměrné hodnoty dívky oproti chlapcům. Tyto rozdíly však nebyly, s výjimkou zkušenosti s učením se angličtině mimo školu, statisticky signifikantní. Rozdíl mezi chlapci a dívkami v rámci zkušenosti s učením se angličtině mimo školu pak dosahoval statistické významnosti.

5 Závěry a diskuse

Naše výsledky ukazují shodu co do pořadí průměrného hodnocení jednotlivých složek motivace dle L2MSS mezi dívkami a chlapci. Zajímavým zjištěním je, že vyšších průměrných hodnot obě skupiny dosahovaly v rámci zkušenosti s učením se angličtině mimo školu než ve škole. Toto zjištění poukazuje na důležitost mimoškolních faktorů při učení se angličtině u žáků na konci základního vzdělávání. Dívky dosahovaly v průměru vyšších hodnot ve všech složkách motivace než chlapci, ačkoliv rozdíly většinou nebyly statisticky signifikantní. Toto je v souladu se zjištěními jiných studií, které poukazují na vyšší hodnoty motivace u dívek (např. You & Dörnyei, 2016). Potvrzení tohoto rozdílu u českých žáků vyžaduje další výzkum na větším vzorku žáků. Budoucí výzkum by měl též vzít v úvahu rozdíly v užívání škál mezi respondenty, které mohou zkreslit výsledky porovnávání různých skupin žáků, například skrze aplikaci metody ukotvujících vinět.

Poděkování

Příspěvek vznikl v rámci řešení projektu GAČR Analýza determinantů sebehodnocení znalostí anglického jazyka a motivace k učení se anglickému jazyku u českých žáků nižšího sekundárního stupně (20-05484S). Autoři děkují za podporu.

6 Literatura

Khodadady, E., & Khajavy, G. H. (2013). Exploring the role of anxiety and motivation in foreign language achievement: A structural equation modeling approach. *Porta Linguarum*, *20*, 269–286.

Kong, J. H., Han, J. E., Kim, S., Park, H., Kim, Y. S., & Park, H. (2018). L2 Motivational Self System, international posture and competitiveness of Korean CTL and LCTL college learners: A structural equation modeling approach. *System*, *72*, 178–189. https://doi.org/10.1016/j.system.2017. 11. 005

Lamb, M. (2012). A self system perspective on young adolescents' motivation to learn English in urban and rural settings. *Language Learning*, *62*(4), 997–1023. https://doi.org/10.1111/j.1467-9922.2012.00719.x

You, C. J., & Dörnyei, Z. (2016). Language learning motivation in China: Results of a large-scale stratified survey. *Applied Linguistics*, *37*(4), 495–519. https://doi.org/10.1093/applin/amu046

SEKCE 7

Covid-19, nerovnosti ve vzdělávání a distanční výuka